

Predlagana tematika:

ODNOS DO GORSKE NARAVE IN OZAVEŠČENOST (1 ura)

1. Uvod in kratka informacija o zavarovanih območjih narave

Varstvo gorske narave (VGN) pomeni predvsem varstvo pred človekom. Obiskovalci pozabljamo, zakaj hodimo v naravo in da smo tam samo gostje. Eden temeljnih ciljev varovanja gorske narave je spodbujanje drugačnega, do narave obzirnega obiskovanja in koriščenja gora ter spodbujanje ozaveščenosti o naravovarstvenem pomenu gora. Tematika VGN naj bi postala sestavni del vseh programov usposabljanja in izobraževanja PZS.

Zavarovana območja narave: narodni, regijski, naravni in krajinski parki ter naravni rezervati. Najbolj znani naravni parki v Sloveniji.

Kratka informacija o slovenskih in mednarodnih predpisih na področju varstva narave, ohranjanja krajinskih vrednosti in vrednot prostora (IUCN, Alpska konvencija, itd.)

2. Občutljiva območja neokrnjene narave

Divjina in mirne cone v slovenskih gorah. Kje jih najdemo in zakaj so pomembna.

Dileme gibanja po divjini in dileme vodenja po brezpotjih. Atraktivnost in ekskluzivne avanture po neznanem za vsako ceno (primer ekskluzivnosti v Travnikovi dolini) ali samoomejevanje in spoštovanje neokrnjenosti v vedno redkejših območjih.

Obzirnost do naravnega okolja s posebnim ozirom na možne škodljive posledice turnega smučanja in gorskega kolesarjenja.

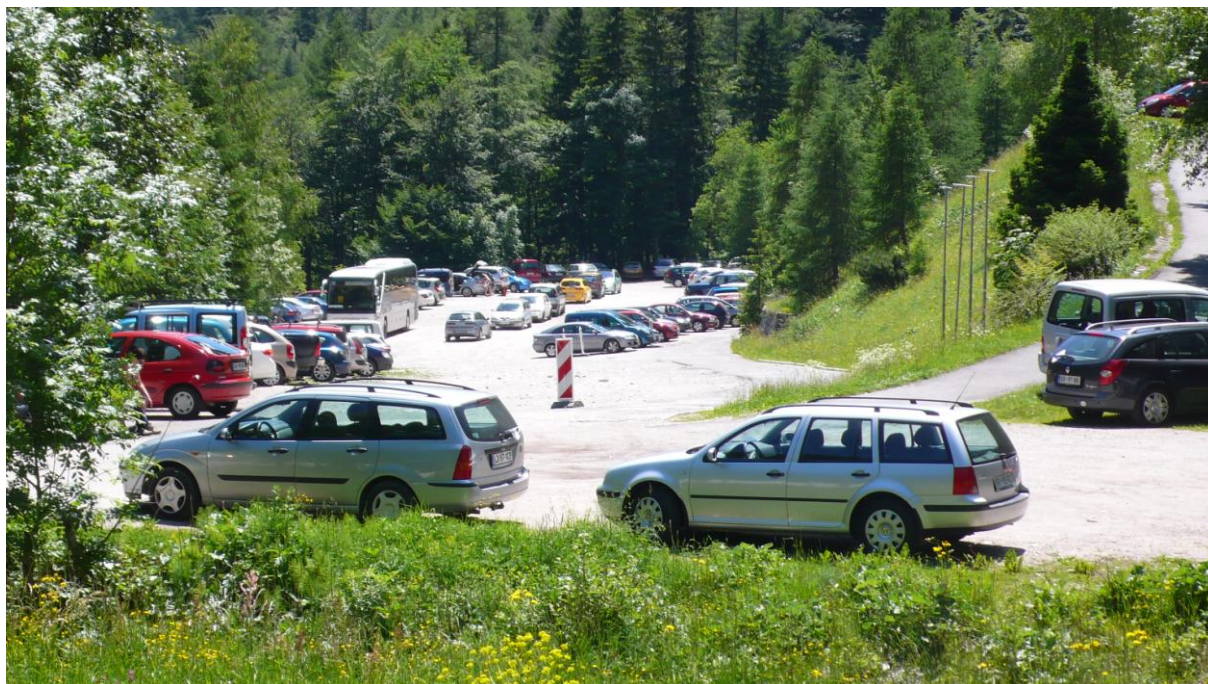
3. Trajnostno, sonaravno in kulturno obiskovanje gora

Kako organizirati in izpeljati izlete glede na varstvo gorske narave? Predhodna priprava in ozaveščanje udeležencev.

Kje in kako postavljati planinske tabore? Spoštovanje omejitev v zavarovanih območjih.

4. Predstavitev novih izzivov na področju varstva gorske narave in obiskovanja gora

Od očem prikritega onesnaževanja gora do novih obremenitev gorskega okolja, ki jih pred petdesetimi leti nismo poznali.

Ogroženost vodnih virov

Slovenija je življenjsko odvisna od vodne oskrbe iz izvirov v gorskem svetu in predgorju. Vodne zaloge so omejene, izviri ogroženi in vedno skromnejši, onesnaženje vode vedno večje. Nove prometnice, naraščajoči motorni promet, množične prireditve in množični obisk gora v zadnjih desetletjih prinašajo tudi večjo nevarnost za neoporečno vodo. Kar je zgoraj narobe, priteče na dan v nešteti izviri v dolinah.

Pozabljena skromnost in preprostost

Zaradi prilagajanja pričakovanjem in zahtevam obiskovalcev vse več planinskih koč in planinskih počitniških domov s svojo ponudbo postaja primerljivih z gostišči v dolini, kar posledično pomeni porast škodljivih odpadnih voda in s tem večjo ogroženost vodnih zajetij v dolinah. Kje so se izgubile skromnost, preprostost in domačnost nekaterih planinskih koč? Spodbuden korak v pravo smer je akcija za podelitev priznanja *Okolju prijazna planinska koča*. Številne koče že imajo urejene čistilne naprave, žal je še več takih, ki tega nimajo. Marsikje še vedno prikrivajo velike količine za podtalnico nevarnih odpadkov po skritih vrtačah, med ruševjem ali z zasipanjem pod peščeno površje.

Zvočno onesnaženje

Krivci tega onesnaženja so različni: hrup zaradi povečanega turističnega prometa v zraku, predvsem nizkih panoramskih preletov v visokogorju (letalski taksiji), nove hrupne adrenalinske športne oblike, kot so divjanje terenskih motornih koles, štirikolesnikov in motornih sani po brezpotjih v naravnem okolju, množične hrupne prireditve in koncerti zabavne glasbe pred planinskimi kočami, česar drugod po Alpah ne poznajo, tudi nastopi pihalnih godb na Triglavu.

Dvonamenske planinske poti

Planinske poti, zgrajene s prostovoljnim delom številnih generacij in namenjene za varno hojo, zadnja leta vedno bolj uporabljajo tudi gorski kolesarji. Da bi se izognili konfliktom med različnimi uporabniki, so KVGN, Komisija za planinske poti in Komisija za turno kolesarstvo skupaj pripravile merila za dvonamensko rabo planinskih poti. Toda tega dogovora se številni gorski kolesarji ne držijo. Vse pogosteje jih srečujemo na ozkih stezah in meliščih v visokogorju, kjer nekateri brezobzirno ogrožajo varnost starejših obiskovalcev in skupin z otroki, globoke sledi njihovih koles pa sprožajo erozijske procese v občutljivem naravnem okolju.

Gore - tekmovalna arena

Izkoriščanje gora kot arene za množična športna tekmovanja in nabiranje rekordov prinaša nepotrebne dodatne okoljske obremenitve: hrup iz zvočnih ojačevalcev v času prireditev, povečan promet s prometnimi zastoji in stihijem parkiranjem ter posledično večja onesnaženost zraka v naravnem okolju, smeti in odpadki ter nemarnost pri označevanju poti za različna tekmovanja v gorskem in sredogorskem svetu.

Kdor se je prometnice, žanje promet

Hoditi v gore peš ter doživljati naravo s srcem in lastnimi nogami je slišati kot odmev iz drugega časa. Z avtom čim dlje in čim višje postaja novo vodilo. Temu služijo tudi traktorske ceste, ki odpirajo svet gorskih brezpotij za vožnje z dragimi, a naravnemu okolju škodljivimi terenskimi avtomobili. Njihovi lastniki ne upoštevajo opozorilnih oznak, da so traktorske poti dovoljene le za kmetijske namene.

Neodgovorna in nestrokovna gradnja novih gozdnih in kmetijskih prometnic, od katerih so številne zgrajene brez dovoljenj, povečuje škodljive erozijske procese in načenja stabilnost površja, pri prečkanju s planinskimi potmi pa nastajajo neprehodne ovire. Vnos tujerodnih invazivnih rastlinskih vrst nevarno ogroža biotsko pestrost tudi v gorskem okolju.

5. V gorah nismo sami, smo samo gostje

Obiskovalci gora smo povsod v naravi samo gostje. In nismo sami. Kjerkoli hodimo, so doma in so si svoje življenjsko okolje prilagodile številne rastlinske in živalske vrste. V zapleteni, a brezhibno uravnovešeni gorski naravi ni večvrednih ali manj vrednih, pomembnih ali nepomembnih, potrebnih ali nepotrebnih življenjskih oblik. Vsaka oblika je enako pomembna in enako potrebna. Obiskovalcem je vedno brezplačno odprta galerija neponovljivih naravnih lepot in čudežev. Kot gostje prihajamo v občutljiv gorski svet, kjer iz podzemskega misterija izvira pitna voda, največji kapital vseh človeških civilizacij in samo od nas je odvisno, kako bo s tem kapitalom v prihodnosti. Kot gostje iščemo neskončne možnosti za duševno sprostitev, notranjo obogatitev in za obnovo svojih telesnih sposobnosti. Ali smo kot gostje dovolj obzirni in občutljivi do tega prostora? Žal številni obiskovalci gora te obzirnosti ne poznajo, obnašajo se objestno, povzročajo škodo, ogrožajo celo življenje drugih.

Neokrnjene gorske narave je vedno manj, potreba po njenem ohranjanju pa vedno večja. Iščemo zadnje preostanke divjine in pozabljamo, da z množičnim obiskovanjem pomagamo k njenemu izginjanju. Sposobni smo priti povsod. Toda sposobni smo tudi, da se sami odločimo, da ne hodimo povsod in kjerkoli, se zavestno odpovemo ter pustimo v miru kakšno občutljivo in za preživetje ogroženih vrst pomembno območje.

V naravi ni nič stalnega, razen stalnega spreminjanja. Ponavljajočih se naravnih procesov človek ne zna uravnavati. Kadar jih spreminja zaradi koristoljubnih namenov ali v zmotnem

prepričanju, da jih ureja, jih prevečkrat nepopravljivo, za naravo in zase, neodgovorno uničuje.

6. Načrt upravljanja TNP in Natura 2000

Pripravil:

Janez Bizjak, član Komisije za varstvo gorske narave

Slikovno gradivo: Arhiv KVG